

Brev om revision af magtanvendelsesreglerne

November 2023

Kære Pernille Rosenkrantz-Theil

På vegne af Ekspertudvalget på socialområdet finder jeg anledning til at skrive til dig forud for de forestående politiske drøftelser om en revision af magtanvendelsesreglerne på socialområdet.

Ekspertudvalget har med stor interesse læst den nyligt offentliggjorte evaluering af magtanvendelsesreglerne og har ad flere omgange haft lejlighed til at drøfte de nuværende regler, både i udvalget og med kommuner og interessenter på området. Vi har også kommenteret på de eksisterende regler i vores første delrapport med foreløbige anbefalinger til en bæredygtig faglig og økonomisk udvikling på socialområdet fra maj 2023.

Magtanvendelsesreglerne fastsætter de lovgivningsmæssige rammer for udøvelse af magt og andre indgreb over for borgeren. Lad mig i den forbindelse starte med at slå fast, at disse regler er helt afgørende i forhold til at sikre respekten for individets integritet, og at reglerne varetager et vigtigt og nødvendigt beskyttelseshensyn af borgeren over for myndigheder. Dette er en grundpille for borgerens retssikkerhed, som Ekspertudvalget støtter op om.

Samtidig har kommunerne en lovgivningsmæssig forpligtelse til at sikre omsorg, værdighed og tryghed for denne gruppe af borgere, som ikke alle kan tage vare på sig selv eller overskue konsekvenserne af deres egne handlinger, og som ofte ikke vil være i stand til at give et informeret samtykke til pleje- og omsorgsindsatserne. At skabe sikre rammer for borgeren og dennes liv er et udtryk for omsorg. Derfor handler det også om omsorg, når medarbejderne fx vil begrænse adgang til personfarlige genstande på botilbud.

I vores dialog med sektoren, herunder både myndigheder og øvrige interessenter på området, er vi blevet opmærksomme på, at reglerne i nogle tilfælde medfører, at kommunerne forhindres i at varetage borgernes omsorg og tryghed på bedste måde, fordi f.eks. beskyttelseshensyn skal varetages gennem konstant tilstedeværelse af fysisk personale, hvor andre mindre indgribende løsninger ville kunne varetage omsorgen for borgeren bedre og samtidig være mindre omkostningstunge.

Dette er også baggrunden for, at vi i vores første delrapport foreslår, at magtanvendelsesreglerne revideres, så de på mest hensigtsmæssig vis kan understøtte kommunernes arbejde med at sikre omsorg, værdighed og tryghed for den berørte gruppe mennesker.

Jeg kan i den forbindelse fremhæve en række temaer, hvor vi mener, at en revision af reglerne kan bidrage til i højere grad at sikre omsorg, værdighed og tryghed for

de berørte borgere gennem en fagligt hensigtsmæssig indsats, som samtidig understøtter en økonomisk effektiv opgaveløsning på området.

- **Uhensigtsmæssige barrierer for brug af velfærdsteknologi:** Botilbudene har ifølge magtanvendelsesreglerne ikke altid mulighed for at anvende velfærdsteknologi, som kan bidrage til at sikre den enkelte borgers tryghed og omsorg. Eksempelvis kan f.eks. kamera-kig i visse situationer være hensigtsmæssigt for at kunne observere, om en borger står op om natten og har brug for støtte og hjælp, uden at det kræver konstant fysisk tilstedeværelse af personale. I sådanne situationer kan velfærdsteknologi opleves mindre indgribende i forhold til borgerens privatliv og øge borgerens livskvalitet, samtidig med at det kan bidrage til effektiv drift af tilbuddet. Regeringen bør her være opmærksom på snitfladeproblematikker og sikre hensigtsmæssige lovgivningsmæssige rammer vedrørende fx databeskyttelse.
- **Øget sikkerhed for borgere og personale ved begrænsning af adgang til personfarlige genstande:** Det kan i nogle tilfælde udgøre en trussel mod personalets og borgerens fysiske og psykiske helbred, hvis borgere har fri adgang til f.eks. knive og andre personfarlige genstande, de ikke har funktionsevne til at håndtere. De gældende magtanvendelsesregler tillader imidlertid ikke aflåsning af skabe med personfarlige genstande i de få borgeres bolig, hvor dette kan udgøre en fare for borgeren eller personale. Derfor kan der være situationer, hvor det vil være hensigtsmæssigt, at kommunalbestyrelsen kan forhåndsgodkende aflåsning af disse borgeres skabe.
- **Trygge rammer for borgere ved aflåsning af døre til udearealer:** Borgere på botilbud skal have ret til at bevæge sig inden for trygge rammer, og pårørende skal kunne stole på, at botilbuddet er tilpasset borgernes behov. Derfor bør personale kunne lave enkle tiltag, der beskytter borgeren, når der er risiko for, at borgeren bringer sig selv i farlige situationer, som personen ikke kan overskue, f.eks. at løbe ud i trafikken. Dette kan opnås ved at give mulighed for aflåsning af døre til udearealer, som ikke er muligt i dag under de gældende magtanvendelsesbestemmelser. Borgeren skal fortsat have mulighed for at forlade matriklen – men under det opsyn, som borgerens behov tilsiger.
- **Flytning uden samtykke:** Det kan overvejes at se på de lovgivningsmæssige rammer for flytning uden samtykke for at sikre, at borgere, som mangler evnen til at give et informeret samtykke, kan få den nødvendige hjælp. Der er i dag eksempler på personer med psykisk funktionsnedsættelse, som ikke kan flyttes til et andet botilbud, fordi betingelserne i enten §§ 129 eller 129 a i serviceloven ikke er opfyldte, men hvor både kommunen og værge er enige om, at det ville være det bedste for borgeren for at sikre den nødvendige hjælp. Ekspertudvalget er dog opmærksomme på, at en ændring af reglerne skal forholde sig til Danmarks konventionsretlige

forpligtelser.

- **Mindre bureaukrati ved klogere indretning af dokumentationskrav:** Registreringer og krav om dokumentation og indberetninger af magtanvendelser over for borgeren tager tid og ressourcer fra kerneopgaven. Det gælder særligt dokumentation i forbindelse med forhåndsgodkendte og gentagende magtanvendelser som fx spænding af stofsele i kørestol, som typisk flere gange om dagen skal registreres på minuttet. En ændring af reglerne vil derfor frigøre tid og ressourcer, som kan bruges til at sikre mere omsorg, værdighed og tryghed for borgerne. Dette skal ske på en måde, der fortsat værner om borgerens retssikkerhed.

Det er på baggrund af ovenstående Ekspertudvalgets vurdering, at magtanvendelsesreglerne i dag ikke i tilstrækkelig grad understøtter, at kommunerne kan yde den omsorg, borgerne har behov for. Samtidig bliver ressourcerne ikke brugt der, hvor de giver mest værdi for borgeren. Ekspertudvalget anbefaler derfor med afsæt i ovenstående temaer en revision af magtanvendelsesreglerne i serviceloven, så de i højere grad understøtter en indsats, der både sikrer borgenes retssikkerhed og ret til omsorg, tryghed og privatliv og samtidigt understøtter en økonomisk hensigtsmæssig opgaveløsning på området.

På vegne af Ekspertudvalget på socialområdet,

Torben Tranæs, formand